

Σημίτης Κ. (υπουργός Εθν. Οικονομίας 1985-87)

Εχει δημιουργηθεί ένας φαύλος κύκλος που ξεκινά από τα υψηλά ελλείμματα του προϋπολογισμού, συνεχίζεται με την συνεχή αύξηση των πληρωμών για τόκους και ολοκληρώνεται με νέα αύξηση των ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους. Χρειάζονται δραστικά και ριζικά μέτρα για την συγκράτηση των δημοσίων δαπανών. Να περιορισθούν οι επιχορηγήσεις, οι επιδοτήσεις, οι προσλήψεις και οι δαπάνες άμυνας και να μειωθεί ο υπερβολικός αριθμός των απασχολούμενων στις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς. Για να γίνουν αυτά όμως προϋποθέτουν ευρύτερη συναίνεση που με την σειρά της απαιτεί σύγκλιση πολιτικών δυνάμεων ως προς τους στόχους και τα μέσα.

Κ. Σημίτης: διαρθρωτικό πρόβλημα

Είναι γενικά γνωστό ότι τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα και το δημόσιο χρέος έχουν πάρει τα τελευταία χρόνια σοβαρές και ανησυχητικές διαστάσεις. Η συνεχής διευρυνση των δημοσίων ελλειμμάτων, μετά από μία προσωρινή βελτίωση στη διατία 1986-87, και η διόγκωση του δημόσιου χρέους που συνεπάγεται, έχουν κάνει το δημόσιο έλλειμμα αυτοδιευρυνόμενο και επομένως διαρθρωτικό πρόβλημα. Έχει δημιουργηθεί δηλαδή ένας φαύλος κύκλος που ξεκινά από τα υψηλά ελλείμματα, συνεχίζεται με τη συνεχή αύξηση των πληρωμών για τόκους και ολοκληρώνεται με νέα αύξηση των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους. Είναι αυτονόητο ότι η κατάσταση αυτή ενέχει σοβαρούς κινδύνους και δεν μπορεί να συνεχισθεί όχι μόνο γιατί θα οδηγήσει σε κρίσιμες καταστάσεις για τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων και την εξόφληση του δημοσίου χρέους, αλλά και γιατί μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρή έξαρση του πληθωρισμού και σε νέα διευρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Το πρόβλημα γίνεται ιδιαίτερα πιεστικό γιατί τα επόμενα χρόνια προβλέπεται να αυξηθούν έντονα οι κοινωνικές δαπάνες που συνδέονται με την ασφάλιση. Θα υπάρξουν μεγάλες αυξήσεις στο κονδύλι των συντάξεων σαν αποτέλεσμα της σημαντικής επέκτασης της συνταξιοδοτικής κάλυψης και του αυξανόμενου αριθμού των συνταξιούχων εξαιτίας της γήρανσης του πληθυσμού αλλά και της συνταξιοδότησης σε μικρότερες ηλικίες. Επειδή στην Ελλάδα οι εισφορές στην κοινωνική ασφάλιση είναι ήδη πολύ υψηλές δεν υπάρχει σημαντική δυνατότητα να αυξηθούν ουσιαστικά τα έσοδα των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, με αποτέλεσμα τα ελλείμματά τους να αυξηθούν ακόμα πιο έντονα τα επόμενα χρόνια.

Η χρηματοδότηση

Η ανάγκη χρηματοδότησης των δημοσίων ελλειμμάτων είναι καθοριστική για τις νομισματι-

κές εξελίξεις, τον πληθωρισμό και το ισοζύγιο πληρωμών. Υπάρχουν βέβαια πολλοί μηχανισμοί μέσω των οποίων τα μεγάλα ελλείμματα του δημοσίου τομέα τροφοδοτούν τον πληθωρισμό. Τα υψηλά ελλείμματα οδηγούν για παράδειγμα στη δημιουργία υπέρμετρης ρευστότητας στην οικονομία, που συντηρεί τον πληθωρισμό. Καμιά χώρα με ρυθμούς αύξησης της ρευστότητας της τάξης του 30% δεν έχει καταφέρει να ιθασθεί μεσοχρόνια τον πληθωρισμό. Η αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής για τη συγκράτηση της ρευστότητας είναι περιορισμένη όταν η χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα απορροφά τόσο υψηλό ποσοστό των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων.

Προϋπόθεση

Απαραίτητη προϋπόθεση για να τεθούν υπό έλεγχο τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα σε μόνιμη βάση είναι να σταθεροποιηθεί το ύψος του δημοσίου χρέους σε σχέση με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Παίρνοντας υπόψη τις εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες από τις οποίες ξεκινάμε, ο μόνος τρόπος για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός μεσοχρόνια είναι να περιορισθεί μέχρι μηδενισμού όσο γίνεται πιο γρήγορα, αυτό που οι οικονομολόγοι ονομάζουν «πρωτογενές δημόσιο έλ-

λειμμα», δηλαδή το έλλειμμα που προκύπτει μετά την αφαίρεση των δαπανών για τόκους και χρεολύσια.

Για να μειωθεί σημαντικά το έλλειμμα του δημόσιου τομέα όσο γίνεται πιο γρήγορα, θα χρειασθούν δραστικά μέτρα τόσο από την πλευρά των δημοσίων δαπανών όσο και από την πλευρά των εσόδων. Η αντιμετώπιση του προβλήματος πρέπει να είναι ριζική και άμεση. Νομίζω πως δεν υπάρχει άλλη διέξοδος.

Η περικοπή των δημοσίων δαπανών προσκορδίζει βέβαια σε σοβαρές δυσκολίες αν ληφθεί υπόψη ότι οι εξελίξεις των τελευταίων δέκα ετών στον τομέα αυτό έχουν αυξήσει την ανελαστικότητα των δαπανών. Είναι όμως αναγκαίο να αξιοποιηθούν όλες δυνατότητες υπάρχοντες για πραγματική περικοπή δαπανών.

Χωρίς να αναφερθώ σε λεπτομέρειες, κεντρική κατεύθυνση της πολιτικής πρέπει να είναι η εκλογίκευση των δαπανών. Η αύξηση των δημοσίων δαπανών στο παρελθόν ήταν συχνά αποτέλεσμα αποφάσεων για παροχές και επιχορηγήσεις κάτω από πολιτική πίεση ή για να εξυπηρετηθούν πολιτικές σκοπιμότητες. Θα πρέπει να αναθεωρηθεί η πολιτική για πολλά στοιχεία των δαπανών του κρατικού προϋπο-

λογισμού όπως για επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις ή για τις δαπάνες της άμυνας, όπως επίσης και η πολιτική που οδήγησε στην υπερβολική αύξηση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα που ξεπερνά κατά πολύ τις πραγματικές ανάγκες για υπαλληλικό προσωπικό.

Σε σχέση με τα έσοδα, παρά τις προσπάθειες που κάναμε τα τελευταία χρόνια για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος (εισαγωγή του ΦΠΑ, αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος) το φορολογικό σύστημα εξακολουθεί να έχει μικρή απόδοση και να μην επιτελεί βασικά την αναδιανεμητική του λειτουργία. Η κατανομή των φορολογικών βαρών υπήρξε για χρόνια και εξακολουθεί να είναι και σήμερα, οικονομικά και κοινωνικά άνηση. Είναι επομένως επιτακτική ανάγκη: Πρώτο, να αυξηθεί η απόδοση της φορολογίας, σε σχέση με την αύξηση του εισοδήματος, δεύτερο, να εξασφαλισθεί δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους.

Αυτό σημαίνει ότι η άμεση φορολογία πρέπει να γίνει πιο σημαντική πηγή εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού από ό,τι είναι σήμερα. Αυτό δεν πρέπει να γίνει με αύξηση των φορολογικών συντελεστών που είναι από τους υψηλότερους στις χώρες του ΟΟΣΑ, αλλά με περιορισμό της φοροδιαφυγής, που εξακολουθεί να έχει τεράστιες διαστάσεις, και διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Πρέπει να καταργηθούν φορολογικές απαλλαγές και εξαιρέσεις όσο εκλείπουν οι λόγοι για τους οποίους καθιερώθηκαν. Πρέπει ακόμη να αναμορφωθεί το σημεινικό σύστημα των κάθε είδους φορολογικών κινήτρων και κρατικών ενισχύσεων στις επιχειρήσεις, που έχουν ιδιαίτερα υψηλό δημοσιονομικό και κοινωνικό κόστος και είναι αμφίβολης αποτελεσματικότητας. Η οικονομική επιβίωση των επιχειρήσεων πρέπει να στηριχθεί στον εκσυγχρονισμό και στην ανάπτυξη τους σε ανταγωνιστική βάση και όχι στη συνεχή κρατική στήριξη με επιδοτήσεις που συχνά εμποδίζουν

προσαρμογές στην οικονομική τους δομή.

Όμως το πιο επείγον πρόβλημα σήμερα είναι να μελετηθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του σημαντικού και συνεχώς διευρυνόμενου ελλείμματος των ασφαλιστικών οργανισμών. Η ελλειμματικότητα που χαρακτηρίζει στο σύνολό τους τους μεγάλους ασφαλιστικούς οργανισμούς δεν είναι προσωρινή. Έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα και μπορεί να αντιμετωπισθεί μόνο με δραστικές θεσμικά μέτρα. Ιδιαίτερα πρέπει να επανεξετασθούν όλα τα βασικά στοιχεία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ώστε να διορθωθεί σταδιακά η σοβαρή ανισορροπία που υπάρχει σήμερα ανάμεσα στα έσοδα και τις δαπάνες και να διαμορφωθεί ένα πιο δίκαιο σύστημα.

Υπάρχουν ομάδες του πληθυσμού που διαθέτουν υψηλούς κοινωνικούς πόρους παρ' όλο το ικανοποιητικό εισόδημά τους ενώ άλλες με πολύ χαμηλότερο εισόδημα αναγκάζονται να προσφεύγουν στην κρατική συμπράσταση. Το έλλειμμα των δημοσίων επιχειρήσεων πρέπει επίσης να τεθεί υπό έλεγχο. Παράλληλα με την αναπροσαρμογή των τιμολογίων τους, θα πρέπει να μειωθεί σταδιακά ο υπερβολικός αριθμός των απασχολούμενων σ' αυτές.

Οι αναγκαίες πολιτικές αποφάσεις για τα παραπάνω μέτρα θα μπορούσαν να παρθούν πιο εύκολα και να εφαρμοσθούν χωρίς υπέρμετρες αντιδράσεις, αν υπάρξει ευρύτερη συναίνεση. Η ευρύτερη συναίνεση προϋποθέτει σύγκλιση πολιτικών δυνάμεων ως προς τους στόχους και τα μέσα. Το οικονομικό πρόβλημα είναι σήμερα σε μεγάλο βαθμό πολιτικό, πρόβλημα δημιουργίας της απαραίτητης ευρύτερης ενότητας για την αντιμετώπιση των δυσκολιών του εκσυγχρονισμού. Αλλαγή χωρίς αντιπαραθέσεις δεν είναι βέβαια δυνατή.

Πρέπει να δημιουργηθούν όμως οι προϋποθέσεις για μία δημιουργική διέξοδο από τις αντιπαραθέσεις. Αλλιώς επεκτείνεται μόνο η κοινωνική και οικονομική κρίση.

Ελάτε για ένα
**ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΟ
ΤΣΑΪ**
(ή ΚΑΦΕ) στο
**LYCABETTUS
HILL**

Καθημερινώς από τις 4.00 - 7 μ.μ.
Απίστευτη ποικιλία γνήσιων
εγγλέζικων βουτημάτων

ST GEORGE LYCABETTUS HOTEL

Κλεομένους 2 Κολωνάκι

Συνολικό ύψος Δημοσίου Χρέους ανά έτος

(τα ποσά σε εκατ. δρχ.)

Έτος	Εσωτερικό			Εξωτερικό *	Σύνολο
	Τράπεζα Ελλάδος	Εντοκα Γραμμάτια	Λοιπά Δάνεια		
1981	181.450	300.000	27.091	163.331	671.872
1982	305.865	357.500	30.156	234.769	928.290
1983	309.871	541.500	30.747	387.243	1.269.361
1984	463.065	748.150	47.997	623.557	1.882.769
1985	465.684	1.120.229	59.743	1.027.751	2.673.407
1986	465.795	1.388.928	88.350	1.287.252	3.230.325
1987	497.730	1.869.897	206.986	1.471.202	4.045.815
1988 **	496.505	2.700.461	389.398	1.768.457	5.354.821

* Η μετατροπή του χρέους σε δραχμές έγινε με τις πραγματικές τιμές των ξένων νομισμάτων στις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους.

** Προβλέψεις.

Η προσπάθεια μείωσης την περίοδο 1985 - 1987

Μετά τη δεύτερη ενεργειακή κρίση του 1979, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε απότομα και διατηρήθηκε σε πολύ υψηλά επίπεδα μέχρι το 1985. Αποτέλεσμα της εξέλιξης αυτής ήταν η απότομη αύξηση του εξωτερικού χρέους. Η αύξηση του εξωτερικού χρέους, σε συνδυασμό με τα υψηλά επιτόκια στο εξωτερικό, οδήγησε σε σημαντική αύξηση της δαπάνης για χρεολύσια και τόκους (ως ποσοστό των συνολικών εξαγωγών σε 22% περίπου το 1985). Αντιμετωπίζοντας τη σοβαρή επιδείνωση στις εξωτερικές μας πληρωμές θέσαμε τότε σαν κεντρικό στόχο του σταθεροποιητικού προγράμματος τη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μέχρι το 1988 σε επίπεδο το οποίο, λαμβανομένου υπόψη του ύψους των αυτόνομων εισροών κεφαλαίων, να επιτρέπει τη σταθερότητα του εξωτερικού χρέους. Με τις προσπάθειες που έγιναν στη διετία 1986-87 ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε ένα χρόνο νωρίτερα από τη χρονιά που προβλέπαμε. Το δημόσιο εξωτερικό χρέος μειώθηκε ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, από 42% το 1985 σε 36% το 1987. Οι ευνοϊκές συνθήκες που δημιουργήθηκαν εξα-

σφάλισαν τη συνέχιση της βελτίωσης του ισοζυγίου πληρωμών και το 1988. Το δημόσιο εξωτερικό χρέος μειώθηκε παραπέρα. Σήμερα σε σχέση με το ΑΕΠ κυμαίνεται στο ίδιο επίπεδο με αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Εκτός από τη μείωση του εξωτερικού χρέους, σε σχέση με το ΑΕΠ, αυξήθηκαν και τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας που μαζί με το χρυσό, πλησίασαν τα 5 δισ. δολάρια στο τέλος του 1988. Αυτό είναι ένα επίτευγμα.

Η ενίσχυση της εξωτερικής οικονομικής θέσης της χώρας σημαίνει πως η πιστοληπτική της ικανότητα είναι υψηλή και η χρηματοδότηση του ισοζυγίου πληρωμών έχει παύσει να αποτελεί πρόβλημα. Θα ήταν όμως σφάλμα να θεωρηθεί ότι, με την πρόοδο που έγινε τα τελευταία χρόνια έχουν εκλείψει οι διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας που συμβάλλουν στο μεγάλο εμπορικό έλλειμμα της χώρας. Αυτό που πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα είναι το γεγονός ότι ορισμένες από τις ευνοϊκές εξελίξεις της διετίας 1986-87 που επέδρασαν ευνοϊκά στο ισοζύγιο πληρωμών δεν συνεχίστηκαν στη διάρκεια του 1988. Από τις αρ-

χές του 1988 έχουμε απότομη αύξηση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα και υψηλούς ρυθμούς αύξησης των νομισματικών μεγεθών, επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας και ανάσχεση της πιστωτικής τάσης του πληθωρισμού.

Αυτά σημαίνουν απώλεια ανταγωνιστικότητας και εξασθένηση της θέσης των επιχειρήσεων. Αν δεν υπάρξει έλεγχος των εξελίξεων αυτών δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να παρουσιασθούν και πάλι προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε την έξαρση των πληρωμών για χρεολύσια στα επόμενα χρόνια.

**ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ
ΧΑΝΔΡΗ**

23/2 έως 2/3

**ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ-
ΛΙΣΑΒΩΝΑ-ΜΑΔΕΡΑ
105.000 δρχ.**

**Πληρ. τηλ. 45.17.000 -
41.34.464 - 41.32.462
- 94.14.876.**